

Spis treści

PODZIĘKOWANIA	13
PRZEDMOWA	
Karola, JKW Księcia Walii	15
PROLOG	
Kallistosa Ware'a, metropolity Dioklei	17
WSTĘP	19
Rozdział 1. TEOLOGIA IKONY	23
Wizerunek i pierwowzór	23
Ikona i wcielenie	24
Ikona i przebóstwienie	25
Malarstwo ikonowe jako sztuka liturgiczna	25
Wspólnota ze świętymi	25
Ikona i materia	26
Ikonopisanie jako praca kapłańska	26
Ikona jako inicjator	27
Ikona jako misja	27
Rozdział 2. HISTORIA MALARSTWA IKONOWEGO	29
Źródła różnorodności	29
Protochrześcijańska sztuka ikonowa	31
Tradycja bizantyńska	31

Tradycja postbizantyńska grecka	37
Tradycje ruska i rosyjska	38
Inne szkoły rosyjskie	41
Szkoły Europy Zachodniej	41
Gruzińskie malarstwo ikonowe	48
Koptyjskie malarstwo ikonowe	50
Sztuka ikonowa Armenii	51
Ponadczasowe reguły wspólne dla wszystkich szkół	52
Wyzwania stojące przed sztuką ikonową Zachodu	53

Rozdział 3. PROJEKTOWANIE IKON

Tradycja i oryginalność	55
Studia nad ikonami świętych	56
Prototypy obrazów	58
Nowe ikony	60
Strój i tonsura	61
Studia nad ikonami świętecznymi	68
Elementy tradycyjnego projektowania ikon	70
<i>Konwencja</i>	70
<i>Twarze</i>	72
<i>Elementy architektoniczne</i>	73
<i>Otoczająca przyroda</i>	74
<i>Kolorystyka</i>	75
<i>Układ geometryczny</i>	75
<i>Proporcje</i>	76
Perspektywa w ikonografii	76
Przestrzeń	80
Napisy	81
Rysunek końcowy	83

Rozdział 4. IKONOSTAS

Historia ikonostasu	87
Budowa ikonostasu	89
Teologiczna symbolika ikonostasu	94
Liturgiczna funkcja ikonostasu	97
Projektowanie ikonostasu	99

Rozdział 5. GEOMETRIA I PROPORCJE	106
Proporcje deski	106
Struktury geometryczne jako podstawa kompozycji	106
Symbolika kształtów na ikonie	112
Złoty podział	116
Proporcje postaci	116
 Rozdział 6. PRZYGOTOWANIE DESKI	122
Drewno	122
<i>Wymagane właściwości drewna</i>	122
<i>Tradycyjne gatunki drewna</i>	124
<i>Wybieranie drewna</i>	133
Przygotowanie deski	136
Wycinanie kowczegu	144
Wykonywanie gniazd i kontrklinów (szpong)	147
 Rozdział 7. GRUNTOWANIE	154
Teologiczne znaczenie i funkcja gruntu	154
Kleje	155
Wypełniacze	155
Charakterystyka dobrego gruntu	156
Jak przygotować grunt	157
Wyposażenie i materiały	158
<i>Przygotowanie kłajstru</i>	159
<i>Nanoszenie kłajstru na deskę</i>	159
<i>Przyklejanie płótna</i>	160
<i>Podkład pod gruntowanie</i>	161
<i>Grunt</i>	162
<i>Szlifowanie</i>	164
Zabezpieczanie drewna	166
 Rozdział 8. KOLOR ORAZ PIGMENTY	167
Teoria koloru	167
<i>Symbolika kolorów – 1</i>	167
<i>Nauka o kolorach</i>	168
<i>Symbolika kolorów – 2</i>	169

<i>Chromatyczne właściwości pigmentów</i>	172
<i>Teoria i harmonia kolorów</i>	173
Pigmenty i ich właściwości techniczne	176
<i>Kategorie pigmentów</i>	176
<i>Terminologia określająca pigmenty</i>	177
<i>Pigmenty i ich charakterystyka</i>	178
A) Pigmenty tradycyjne	178
B) Współczesne pigmenty syntetyczne	184
C) Prosta paleta współczesna	186
Mielenie pigmentu	188
Oczyszczanie pigmentu w procesie lewigacji	190
Jak przygotować najpopularniejsze pigmenty	193
 Rozdział 9. TECHNIKI ZŁOCENIA	197
Symbolika złota	197
Złocenie na pulment	199
Złocenie olejne	212
<i>Jak złocić na mikstion</i>	212
<i>Złote kreski na malunku (asysty)</i>	216
 Rozdział 10. PĘDZLE	221
Jak rozpoznać dobry pędzel	221
Ćwiczenia z pędzlem	225
Techniki modelowania	234
Wskazówki na temat modelowania skomplikowanych form	236
 Rozdział 11. MALOWANIE TECHNIKĄ TEMPERY JAJECZNEJ	239
Przygotowanie farby	239
Dwie techniki malowania temperą jajeczną	249
<i>Krótką charakterystyka technik: membranowej i proplasmos</i>	249
<i>Krótką historią obydwu technik</i>	249
<i>Porównanie cech obydwu technik</i>	250
Terminologia grecka dotycząca warstw kolorów	253
Terminologia słowiańska	254
Zasady przejść kolorystycznych w cieniowaniu	254

TECHNIKA MEMBRANOWA	255
A) Rysunek i podmalówka	255
<i>Etap 1: Kopiowanie lub rysowanie konturów</i>	255
<i>Etap 2: Podmalówka: modelowanie kształtu</i>	255
B) Etapy malowania ciała i włosów	283
<i>Etap 1: Szkic/kontury</i>	283
<i>Etap 2: Podmalówka</i>	283
<i>Etap 3: Pierwsza warstwa membranowa: odcienie średnie i kolor ciała</i>	283
<i>Etap 4: Powtórne cieniowanie</i>	285
<i>Etap 5: Poprawianie linii</i>	286
<i>Etap 6: Nakładanie różu na części ciała</i>	287
<i>Etap 7: Pierwsze rozjaśnienia</i>	287
<i>Etap 8: Oczy</i>	289
<i>Etap 9: Malowanie pierwszych detali na włosach</i>	290
<i>Etap 10: Pogłębienie cieni</i>	292
<i>Etap 11: Dodawanie lub poprawianie odcieni różowych</i>	292
<i>Etap 12: Drugie rozjaśnienia</i>	292
<i>Etap 13: Trzecie rozjaśnienia</i>	292
<i>Etap 14: Końcowe białe bliki</i>	293
<i>Etap 15: Dodawanie ciemniejszych cieni</i>	294
<i>Etap 16: Dodawanie odcieni prawie czarnych oraz ciemnych linii</i>	295
<i>Etap 17: Wykończenia</i>	295
C) Etapy malowania szat	298
<i>Etap 1: Kopiowanie lub szkicowanie na obrazie konturów szat i najważniejszych fałd</i>	298
<i>Etap 2: Podmalówka</i>	298
<i>Etap 3: Kładzenie warstwy membranowej przy użyciu średniego odcienia</i>	299
<i>Etap 4: Poprawianie cieni</i>	302
<i>Etap 5: Poprawianie linii</i>	303
<i>Etap 6, 7 i 8: Pierwsze, drugie i trzecie rozjaśnienia</i>	303
<i>Etap 9: Ostatnie wykończenia</i>	304
TECHNIKA PROPLASMOS	304
Malowanie ciała	304
Malowanie krajobrazu	310
Budynki	312
Aureola i litery	313

Obramowania, boki i wykończenia	318
Malowanie na pergaminie	319
Wieszanie ikony	320

Rozdział 12. WERNIKSOWANIE

Werniks idealny to złudzenie	324
Funkcje werniksu	324
Rodzaje werniksów; charakterystyka i sposób przygotowania	324
A) Werniksy naturalne	324
<i>Miękkie werniksy żywiczne</i>	324
<i>Werniksy olejne</i>	325
<i>Lakiery olejno-żywiczne</i>	325
<i>Werniks białkowy</i>	326
<i>Werniksy alkoholowe</i>	326
<i>Werniksy woskowo-żywiczne</i>	326
B) Syntetyczne werniksy na bazie żywicy	327
<i>Werniksy PVAc</i>	327
<i>Werniksy na bazie żywicy akrylowej</i>	327
<i>Werniksy na bazie żywicy ketonowej</i>	328
<i>Werniksy oparte na żywicy węglowodorowej (o niskiej masie cząsteczkowej)</i>	328
<i>Werniksy oparte na żywicach aldehydowych</i>	329
<i>Żywice alkidowe</i>	329
Metody werniksowania	329

Rozdział 13. TEOLOGIA UKŁADU MALOWIDEŁ ŚCIENNYCH

Zasady malarstwa ściennego w odniesieniu do architektury kościelnej	333
<i>Różne typy kościołów</i>	334
<i>Zasady projektowania malowideł ściennych</i>	338
<i>Rola malowideł ściennych</i>	338
<i>Symbolika planu kościoła i układu malowideł ściennych</i>	340
<i>Układ ikonograficzny kościoła krzyżowo-kopułowego</i>	341
<i>Układ ikonograficzny bazyliki</i>	347
<i>Czynniki kształtujące różnice w układzie ikonograficznym na przestrzeni wieków</i>	349
<i>Uwagi na temat układu kolorystycznego oraz oświetlenia</i>	350
<i>Cechy budynków sakralnych odpowiednie dla malarstwa ściennego</i>	351

Rozdział 14. FRESK	353
Definicja i właściwości fresku	353
Składniki tynku wapiennego	354
<i>Wapno: chemiczny proces otrzymywania i twardnienie</i>	354
<i>Które ciasto wapienne wybrać?</i>	359
<i>Właściwości wapna</i>	359
<i>Domieszki do wapna</i>	361
Przygotowania do tynkowania	365
Nakładanie warstw tynku	373
<i>A) Pierwsza warstwa (trullisatio)</i>	378
<i>B) Druga warstwa tynku (arriccio)</i>	381
<i>C) Trzecia warstwa tynku (intonaco)</i>	383
<i>Wskazówki dotyczące tynkowania</i>	386
<i>Niektóre rodzaje warstw tynku</i>	386
<i>Kłopoty z warstwami tynku</i>	389
Materiały i przybory do malowania	391
Sposób malowania	396
<i>Projekt</i>	396
<i>Kopiowanie projektu</i>	397
<i>Oświetlenie</i>	398
<i>Miejsce pracy</i>	398
<i>Dodatki do farb</i>	398
<i>Uwagi na temat malowania w technice fresku</i>	401
<i>Giornata</i>	404
<i>Dodatki do fresków w technice secco</i>	405
Polerowanie fresku po ukończeniu malowania	407
<i>Techniki polerowania wykorzystywane w Pompejach i Herkulanum</i>	408
<i>Tynk wenecki</i>	410
<i>Polerowanie w Indiach</i>	412
Freski malowane na deskach	413
Terminologia związana z malarstwem ściennym	414
 Rozdział 15. SECCO	 418
Przygotowanie powierzchni: oczyszczanie	419
Tradycyjne spoiwa używane do farb w technice secco	420
<i>Malowanie techniką fresco-secco</i>	420

<i>Kazeina</i>	421
<i>Tempera jajeczna</i>	424
<i>Kleje roślinne</i>	425
<i>Kleje zwierzęce</i>	425
<i>Miód i guma drzewna</i>	425
<i>Farby olejne</i>	425
Nowoczesne farby stosowane w technice secco	426
<i>Farby akrylowe</i>	426
<i>Alkidy</i>	430
<i>Farby potasowo-krzemianowe</i>	430
Marouflage: malowanie na płótnie	435
<i>Sposób tworzenia marouflage'u</i>	437

Rozdział 16. FOTOGRAFOWANIE DZIEŁ SZTUKI

Aparaty kompaktowe	445
Aparaty cyfrowe SLR	446
Jakość obrazów: JPEG, RAW i TIFF	446
Statyw	447
Namiot bezcieniowy	447
Kupowanie oświetlenia studyjnego	447
Stosowanie lamp studyjnych	448
Fotograficzna karta szarości	449
Obiektywy	451
Fotografowanie w świetle naturalnym	451
Ustawianie aparatu	451
Ekspozycja	452
Programy do obróbki fotografii cyfrowych	453

BIBLIOGRAFIA	454
--------------	-----

INFORMACJE O PRAWACH AUTORSKICH	456
---------------------------------	-----